

27 ta' Novembru, 1961

Imħallfin:—

Is-S.T.O. Prof. Sir Anthony J. Mamo, O.B.E., C.St.J., Q.C.,

B.A., LL.D., President;

Onor. Dr. A.J. Montanaro Gauci, C.B.E., K.M., LL.D.;

Onor. Dr. W. Harding, C.B.E., K.M., B.Litt., LL.D.

John J. Borg

versus

Paolo Mifsud ne.

Polza tal-Kariku — Klawsoġi ta' Ezoneru — Agent tal-Vapur — Rakkomandatarju — Konsenja tal-Merkanzija.

Bhala regola, meta l-iskarikazzjoni tal-merkanzija minn fuq il-vapur issir a kura tal-agent tal-kaptan, dan jibqa' responsabbli sal-mument tal-effettiva rikonsenja lid-destinatarju, jew sad-depożitu tal-merkanzija fil-kazijiet kontemplati mill-liġi; u għalhekk hu jirrispondi għat-telf u għan-nuqqas, u anki għas-serq, li jistgħu jivverifikaw ruħhom fil-merkanzija anki fil-waqt li din tkun fuq il-braken jew fuq il-bankina, u anki wara li tkun giet depożitata fid-Dwana u tkun qegħdha hemm, sakemm ma tkunx giet effettivament ikkonsenjata lid-destinatarju, ammenokkè hu ma jiffornizzax prova tal-kaz fortuwitu jew ta' forza magħgħuri.

Imma jista' jkun hemm klawsoġi fil-kuntratt ta' nolegg, jew fil-polza tal-kariku, li tezonera lil l-kaptan minn din ir-responsabbiltà malli l-merkanzija tigi konsenjata "sotto paranco", jew "at ship's side", jew "at ship's rails"; u klawsoġi simili, purkè ma tkunx kuntrarja għal xi dispost ta' liġi ta' ordni publiku, u ma tivvulnerax l-essenza tal-kuntratt tan-nolegg, għandha titqies valida.

Għaldaqstant, jekk ditta lokali tigi citata in rappreżentanza tal-vapur għal danni verifikati fil-merkanzija, ir-responsabbiltà ta' dik id-ditta fil-kwalità tagħha ta' rappreżentant tal-kaptan tiċċessa malli l-merkanzija titniżżel minn abbord u tigi mqegħdha fuq il-bankina. Jekk mbgħad dik id-ditta, li hi rakkomandatarja tal-vapur, tkompli tagħxi għall-konsenja tal-merkanzija, tkun qegħdha tagħxi f'isimha proprju,

bhala lokatriċi d'opera u mandatarja tar-riċevituri; u kwindi din ir-responsabbiltà eventwali mhix meritu tal-kawża, billi d-ditta hija citata in rappreżentanza tal-vapur.

Il-Qorti:— Rat l-att ta' citazzjoni quddiem il-Qorti tal-Kummerċ tal-Maestà Tagħha r-Regina, li bih l-attur talab illi l-konvenut jiġi kundannat iħallas lilu £27.7.6, "invoice value" ta' għaxar xkejjer favetta "short landed" mill-bastiment "S.S. Pavia" fit-28 ta' Awissu 1958. Bl-ispejjeż, kompriżi dawk tal-ittra ufficjali tal-31 ta' Marzu 1959, u bl-interessi kummerċjali;

Omissis;

Rat is-sentenza ta' dik il-Qorti tat-30 ta' Mejju 1961, li biha rrespingiet it-talba tal-attur, bl-ispejjeż. Dik il-Qorti kkunsidrat;

Mill-provi jirriżulta li l-merkanzija kollha giet imniżżla minn fuq il-bastiment, giet imniżżla fuq il-braken u minn fuq dawn mehuda taht it-tinda, minn fejn saret il-konsenja tagħha lid-destinatarju mill-aġent tal-istess bastiment, id-ditta konvenuta, li kien għamel l-iskarikazzjoni. Wara li l-merkanzija kienet niżlet kollha minn fuq il-bastiment, naqsu l-ixkejjer indikati fl-att taċ-citazzjoni. Il-mument meta naqsu ma jirriżultax, jiġifieri jekk meta kienu fuq il-braken jew wara, meta kienu taht it-tinda. Dan iżda ma għandu ebda mportanza;

Din il-Qorti rriteniet, fis-sentenza mogħtija fil-kawża "Camilleri vs. Mifsud", 18 ta' Marzu 1957, illi r-regola hi li, meta l-iskarikazzjoni ssir a kura tal-aġent tal-kaptan, dan jibqa' responsabbli sal-mument tal-effettiva rikonsenja lid-destinatarju, jew sad-depożitu tal-merkanzija fil-każijiet kontemplati mill-ligi, u għalhekk hu jirrispondi għat-telf u għan-nuqqas, anki għas-serq, li jistgħu jivverifikaw ruħhom fl-istess merkanzija anki fil-waqt li tkun fuq il-braken jew fuq il-bankina, u anki wara li tkun giet depożitata fid-Dwana u tkun qegħdha hemm sakemm ma tkunx giet effettivament rikonsenjata lid-destinatarju, ammenokkè hu ma jiffornix il-prova tal-każ fortuwitu jew ta' forza maġġuri. Dan hu korrett, konformi għat-tagħlim tad-dottrina

u tal-ġurisprudenza fil-materja; iżda, naturalment, din ir-regola tista' tiġi modifikata bi ftehim bejn il-partijiet, sakemm dak il-ftehim ikun leċitu, u dan il-ftehim, bħala regola, ikun jirriżulta mill-kuntratt tan-noleġġ jew mill-polizza tal-kariku;

Fil-polizza tal-kariku relattiva għall-merkanzija fil-kwistjoni jingħad, fost hwejjeg oħra:— "Also, that the goods while on the quay, in lighters, barges, or elsewhere, at any time or in any place, either before shipment or after discharge, or in connection with or after transhipment, shall be at the sole risk of the shippers, owners or consignees";

Il-konvenut nomine qiegħed jinvoka din il-klawsola ta' eżoneru;

Klawsoli ta' irresponsabbiltà bħal dawn aċċessorji għall-kuntratti ta' noleġġ jew imnizzlin fil-poloż tal-kariku, huma perfettament validi u obligatorji; taħt il-limiti, però, li ma jkunux kuntrarji għall-ordni publiku, għall-kostumi tajba, jew għal dispożizzjoni preċettiva tal-liġi;

Għalhekk, dik il-klawsola għandha tiftiehem fis-sens li ma tilliberax, però, lill-kaptan mill-konsegwenzi ta' fatt volontarju jew kolpus tiegħu nnifsu, jew ta' min jiddependi minnu, jew ta' min jiġi minnu nkarigat. Iżda fil-każ preżenti ma gie pruvat l-ebda fatt volontarju jew kolpus tad-ditta konvenuta, inkarigata mill-kaptan biex taġhmel l-iskarikament tal-merkanzija; u allura tipproduċi l-effett taġhha l-eċċezzjoni kontenuta fil-klawsola ta' irresponsabbiltà fuq riferita;

Rat fol. 92 in-nota tal-appell tal-attur, u fol. 94 il-petizzjoni li biha talab li s-sentenza fuq imsemmiha tiġi revokata. u li t-talba tiegħu tiġi milqugħa; bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi;

Omissis:

Ikkunsidrat;

Fil-polizza tal-kariku regolanti dan in-nolegg hemm, fol. 84 (taht in-no. 1), dawn il-kliem:— "Also, that the goods, while on the quay, in lighters, barges, or elsewhere, at any time or in any place, either before transhipment or after discharge, or in connection with or after transhipment, shall be at the sole risk of the shippers, owners, or consignees";

Din hija klawsola ta' ezoneru ("clause d'exoneration"), li, peress li ma tivvulnerax il-kuntratt tan-nolegg fl-essenza tiegħu, u ma hix kuntrarja għal xi dispost tal-liġi ta' ordni publiku, għandha titqies valida (Bolaffio e Vivante, Vol. VIII, pag. 510);

Inforza tagħha, ir-responsabbiltà tal-vapur itterminat bil-konsenja tal-merkanzija, kif jinghad, "at ship's side", jew "at ship's rail", jew "sotto paranco";

Id-ditta "Mifsud" giet citata f'din il-kawża "in rappresentanza tal-vapur";

Xejn ma jimporta illi fil-fatt l-iskarikazzjoni saret mid-ditta "Mifsud", li hi rakkomandatarja tal-vapur; għaliex il-kwalità tagħha rappreżentattiva tal-vapur, in vista ta' dik il-klawsola, iċċessat bil-konsenja "sotto paranco", u minn dak il-waqt il-quddiem id-ditta "Mifsud" kienet qeghdha tagixxi mhux aktar kif inhi citata, ċjoè in rappresentanza tal-vapur, imma f'isimha stess, bħala lokatriċi d'opera u mandatarja tar-riċevituri, fosthom l-attur (Kollez. Vol. XXXVI-I-351);

Għalhekk, il-kwistjoni kollha tirriduċi ruħha filli wiehed jara jekk l-ixkejjer "de quibus" kienux "short landed" (vwoldiri ma niżlux minn fuq il-vapur), f'liema każ jirrispondi l-vapur għax sakemm baqgħet tissussisti r-responsabbiltà tiegħu ta' vettur, jew naqsux wara li ġew żbar-kati, f'liema każ il-vapur ma jirrispondix minhabba l-klawsola fuq imsemmija;

Fl-ewwel istanza, il-konvenut Mifsud xehed, fol. 34, li l-favetta destinata għal Malta niżlet kollha kemm hi mill-vapur. Gew eżibiti anki t-"tally sheets", fol. 23, 24 u 25.

Il-vera prova konvinċenti saret, però, issa, fis-sede tal-appell, bl-eżibizzjoni tal-manifest (ara nota tat-30 ta' Ottubru 1961), ghax kien dan li rrenda possibbli l-konfront indispensabbli bejn il-kwantitattiv ta' favetta li tghabbiet Casablanca għar-riċevituri ta' Malta kif indikat fil-manifest, u l-kwantitattiv zbarkat Malta skond it-"tally sheets". Dak il-manifest juri li l-favetta destinata għad-ditti "Mizzi", "Ciantar", "Zammit" u "Cachia", u għall-attur, bil-marka "S.A.C." (cfr. anki xhieda Mifsud fol. 34), kienet tilhaq 1500 xkora. It-"tally sheets" juru li niżlu minn abbord 1502 xkejjer; u għalhekk il-kwantitattiv kollu ta' favetta karigat Casab'anca għad-destinatarji maltin gie mnizzel minn abbord;

In-nuqqas, għalhekk, ivverifika ruħu wara l-konsenja "sotto paranco", meta l-vapur ma kienx aktar responsabbli. Jekk għandhiex tkun responsabbli f'isimha stess jew le hija kwistjoni li ma tistgħax tiġi ventilata f'din il-kawża, peress li d-ditta hi ċitata in rappresentanza tal-vapur, u mhux f'isimha, u l-kawżali hi dik li l-ixkejjer kienu "short landed" mill-vapur, kif jingħad fiċ-ċitazzjoni;

Għal dawn ir-ragunijiet tiddeċidi billi tiċhad l-appell, u fis-sens tal-konsiderazzjonijiet premissi tikkonferma s-sentenza appellata; bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra l-appellant. Salva kull azzjoni tiegħu, "si et quatenus", kontra d-ditta "Mifsud" f'isimha stess.
